

**OPIS WPŁYWU DZIAŁALNOŚCI
NAUKOWEJ NA FUNKCJONOWANIE
SPOŁECZEŃSTWA I GOSPODARKI**

Podręcznik dla ekspertów

PRZEMYSŁAW KORYTKOWSKI

EMANUEL KULCZYCKI

WERSJA 1.0

GRUDZIEŃ 2019

Publikacja finansowana jest w ramach projektu „Badanie wzorców doskonałości w nauce i sztuce” w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „DIALOG” w latach 2017–2020.

STRONA PROJEKTU

<http://excellence-project.zut.edu.pl>

Nie wszystkie prawa zastrzeżone.

Podręcznik opublikowany na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe (CC BY 4.0).

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.pl>

JAK CYTOWAĆ

Korytkowski, P., Kulczycki, E. (2019).
Opis wpływu działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki. Podręcznik dla ekspertów.
DOI: 10.6084/m9.figshare.11385864

SPIS TREŚCI

I. Cel podręcznika	4
II. Podstawa prawna	4
III. Odbiorcy podręcznika	4
IV. Wymagania wobec ekspertów	5
V. Ocena opisu wpływu społecznego	6
VI. Przygotowanie uzasadnienia oceny	9

I

CEL PODRĘCZNIKA

1. Celem niniejszego podręcznika jest prezentacja założeń, definicji oraz zasad oceny wpływu działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki (dalej: ocena wpływu społecznego), która zostanie przeprowadzona w ramach instytucjonalnej ewaluacji nauki w 2021 r. przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w Polsce.
2. Podręcznik został przygotowany dla potrzeb pilotażowej ewaluacji, która będzie prowadzona w latach 2019–2020 w Akademii Sztuki w Szczecinie, Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Zachodniopomorskim Uniwersytecie Technologicznym w Szczecinie w ramach projektu „Badanie wzorców doskonałości w nauce i sztuce” finansowanego ze środków konkursu grantowego DIALOG Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

II

PODSTAWA PRAWNA

3. Ramy prawne dla prezentowanego trybu i sposobu oceny wpływu społecznego zawarte są w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (dalej: Ustawa), Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej (dalej: Rozporządzenie w sprawie ewaluacji) oraz Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 6 marca 2019 r. w sprawie danych przetwarzanych w Zintegrowanym Systemie Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on (dalej: Rozporządzenie w sprawie POL-on).
4. Zgodnie z art 4.1 Ustawy działalność naukowa obejmuje (1) badania naukowe, (2) prace rozwojowe, (3) twórczość artystyczną. W dalszej części podręcznika termin „działalność naukowa” odnosi się do wszystkich trzech ustawowych zakresów.

III

ODBIORCY PODRĘCZNIKA

5. Odbiorcami tego podręcznika są eksperci oceniający opisy wpływu społecznego w pilotażowej ewaluacji.

IV

WYMAGANIA WOBEC EKSPERTÓW

6. Każdy opis wpływu społecznego oceniany jest niezależnie i anonimowo przez dwóch ekspertów.
7. Opis wpływu społecznego nie może być oceniany przez eksperta, gdy zachodzi konflikt interesów, czyli ekspert:
 - a) jest lub był w ostatnich 5 latach zatrudniony przez ewaluowany podmiot;
 - b) ma lub w ciągu ostatnich 5 lat miał relacje zawodowe lub osobiste z osobami reprezentującymi daną dyscyplinę naukową lub artystyczną w ewaluowanym podmiocie.
 - c) w opinii eksperta zachodzą jeszcze inne sytuacje wskazujące na wystąpienie konfliktu interesów.
8. Ekspert nie może w żaden sposób kontaktować się z ewaluowanym podmiotem w przedmiocie ocenianego opisu wpływu społecznego zarówno w trakcie oceny, jak i po jej zakończeniu.
9. Eksperci są dobierani zgodnie z dziedziną opisu wpływu społecznego podlegającego ocenie, a w miarę możliwości zgodnie z dyscypliną.
10. Praca ekspertów ma charakter poufny. Ekspert nie powinien z nikim się konsultować ani dzielić informacjami o tym, które opisy wpływu społecznego ocenia, o treści opisów wpływu społecznego ani o wyniku oceny.
11. Eksperci nie widzą ocen ani uzasadnień pozostałych ekspertów.

OCENA OPISU WPŁYWU SPOŁECZNEGO

12. Eksperti nie powinni się komunikować ze sobą w sprawie ocenianych opisów wpływu społecznego.
13. Przed przystąpieniem do oceny ekspert powinien zapoznać się z „Podręcznikiem dla ewaluowanych podmiotów”.
14. Przy ocenie ekspert powinien wziąć pod uwagę, że istnieją różne drogi prowadzące do zaistnienia wpływu społecznego. Nie ma jednej właściwej i każda z nich jest równoprawna, jeśli doprowadziła do wpływu. Wpływ społeczny mógł zarówno być z góry zaplanowany, jak i być nieoczekiwanym efektem.
15. Działania, dzięki którym zaniechano czynności mogące mieć niekorzystne efekty, należy interpretować jako wpływ społeczny.
16. Ekspert powinien zwrócić uwagę, czy działalność naukowa będąca podstawą opisu wpływu społecznego była nowatorska w momencie jej prowadzenia.
17. Ekspert powinien stwierdzić, czy i w jakim stopniu działalność naukowa przyczyniła się do zaistnienia wpływu społecznego. Zależność ta może przybierać różne formy: od stwierdzenia, że działalność naukowa była niezbędna do zaistnienia wpływu społecznego, poprzez stwierdzenie, że istnieje pośredni związek lub tylko niektóre korzyści można powiązać z działalnością naukową, aż do stwierdzenia, że prowadzona działalność naukowa nie jest w żaden sposób powiązana z przedstawionym opisem wpływu społecznego.
18. Ekspert powinien ocenić wiarygodność i jakość dowodów wkładu naukowego, mając na uwadze, czy dowodami – w przypadku badań naukowych – są publikacje naukowe we właściwych dla danego obszaru nauki czasopismach i wydawnictwach.
19. Ekspert powinien ocenić rolę ewaluowanego podmiotu w prowadzonej działalności naukowej będącej podstawą opisu wpływu społecznego oraz czy ewaluowany podmiot był wiodącą stroną w tej działalności naukowej lub też może jego rola była tylko pomocnicza. W tym celu należy wykorzystać załączone dowody wkładu działalności naukowej. Ekspert powinien stwierdzić, czy publikacje naukowe, prace rozwojowe lub dzieła artystyczne przedstawione jako dowody są kluczowe z punktu widzenia rozwiązania problemu naukowego lub artystycznego. Czy pracownicy ewaluowanego podmiotu są znaczącymi autorami tych publikacji (należy rozważyć – jeśli jest to uzasadnione praktyką w danej dziedzinie – rolę autorów wiodących, korespondencyjnych oraz procentowy udział autorów z ewaluowanego podmiotu wśród wszystkich autorów lub dzieł artystycznych)?

20. Ekspert powinien zidentyfikować grupę beneficjentów wpływu społecznego (osoby, podmioty gospodarcze, środowisko itp.) oraz korzyści społeczne, gospodarcze lub kulturowe, a także ich zasięg i znaczenie.
21. Interpretacja pojęcia *zasięg* jest zależna od kontekstu opisu wpływu społecznego. Należy to pojęcie interpretować raczej nie w sensie czysto geograficznym lub podziału administracyjnego, lecz kompletności i zupełności obejmowania zjawiska, którego dotyczy. Należy rozważyć, czy wpływ społeczny oddziałuje na wszystkich istniejących na świecie przedstawicieli społeczeństwa, podmioty gospodarcze lub środowisko.
22. Interpretacja pojęcia *znaczenie* jest również zależna od kontekstu opisu wpływu społecznego. Ekspert powinien rozważyć, czy problem, którego dotyczy opis wpływu społecznego, jest kluczowy dla społeczeństwa lub gospodarki, czy zaistniały wpływ społeczny zmienia w istotny sposób komfort życia, bezpieczeństwo, środowisko, pozycję konkurencyjną przedsiębiorstw itp. Przy ocenie znaczenia ekspert powinien uwzględnić, na ile zaistniałe rozwiązanie ma charakter długofalowy lub rozwiązuje od dłuższego czasu nierozwiązany problem.
23. Opis wpływu powinien wykazać zarówno zasięg, jak i znaczenie wpływu społecznego. Ekspert powinien przykładać równą wagę do obu wymiarów.
24. Opis może dotyczyć wpływu społecznego na różnym etapie rozwoju lub dojrzałości wpływu. Ekspert powinien dokonać oceny wyłącznie na podstawie wpływu społecznego osiągniętego w okresie oceny, niezależnie od stopnia zaawansowania. Nie należy brać pod uwagę przyszłego potencjalnego wpływu ani wpływu, który wystąpił przed okresem oceny (od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2020 r.).
25. Przy ocenie ekspert powinien zwrócić uwagę, czy wskaźniki podane w opisie wpływu społecznego są odpowiednie, obiektywne i wiarygodne.
26. Ekspert powinien ocenić wiarygodność dowodów wpływu społecznego, mając na uwadze, że dowody, które powstały samoistnie, tj. nie z inicjatywy ewaluowanego podmiotu, powinny być bardziej cenione. Ponadto istotna jest również wiarygodność podmiotów, które wytworzyły dowody wpływu.
27. Ekspert powinien ocenić, czy i w jakim stopniu dowody wpływu społecznego potwierdzają stwierdzenia zawarte w opisie wpływu społecznego, tj. czy dowody w sposób jednoznaczny i bezpośredni potwierdzają zaistnienie wpływu społecznego oraz rolę ewaluowanego podmiotu w zaistnieniu wpływu społecznego.
28. Dodatkowe opisy wpływu społecznego wymienione w § 23.4 Rozporządzenia w sprawie ewaluacji (punkt 16 „Poradnika dla ewaluowanych podmiotów”) oraz opisy wpływu społecznego w zakresie badań naukowych lub prac rozwojowych na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa (§29–31 Rozporządzenia w sprawie ewaluacji) podlegają ocenie na takich samych zasadach jak pozostałe opisy wpływu społecznego.
29. Każdy opis wpływu społecznego ekspert ocenia w skali:
 - a) 100 pkt – za opis wpływu o międzynarodowym zasięgu i znaczeniu;

- b) 70 pkt – za opis wpływu o krajowym zasięgu i znaczeniu;
- c) 40 pkt – za opis wpływu o regionalnym zasięgu i znaczeniu;
- d) 20 pkt – za opis wpływu o lokalnym zasięgu i znaczeniu;
- e) 0 pkt – za opis wpływu bez znaczenia albo sporządzony na podstawie dowodu wpływu niewskazującego jednoznacznie na związek między wynikami badań naukowych lub prac rozwojowych albo działalności naukowej w zakresie twórczości artystycznej a gospodarką, funkcjonowaniem administracji publicznej, ochroną zdrowia, kulturą i sztuką, ochroną środowiska naturalnego, bezpieczeństwem i obronnością państwa lub innymi czynnikami wpływającymi na rozwój cywilizacyjny społeczeństwa.

30. Jeśli ewaluowany podmiot zamieścił informację o interdyscyplinarnym charakterze działalności naukowej oraz przełomowym znaczeniu dla rozwoju nauki, ekspert powinien ocenić, czy deklarowana interdyscyplinarność miała miejsce, czy była konieczna oraz czy niosła ze sobą wartość dodaną dla rezultatów naukowych lub artystycznych. Jako interdyscyplinarność nie należy rozumieć samej współpracy naukowców reprezentujących różne dyscypliny naukowe lub artystyczne. Z interdyscyplinarnością mamy do czynienia, gdy zastosowana w badaniach metodyka korzysta z dorobku naukowego różnych dyscyplin, co objawia się w wykorzystaniu narzędzi, metodyk lub aparatury charakterystycznych dla każdej z tych dyscyplin.

31. W ocenie przełomowości działalności naukowej ekspert powinien ocenić, czy wyniki działalności naukowej lub prac rozwojowych rzeczywiście zmieniły postrzeganie lub sposób działania naukowców w ramach danej dyscypliny naukowej. O przełomowości działalności naukowej mogą świadczyć odpowiednio wysokie z punktu widzenia dyscypliny naukowej lub artystycznej właściwe wskaźniki np. bibliometryczne publikacji podanych jako dowody wkładu naukowego, znaczące cytowania jednoznacznie wskazujące na powyższe dowody wkładu naukowego. O przełomowości dzieł artystycznych mogą świadczyć nawiązania innych znaczących artystów do dzieła lub skala jego rozpowszechnienia.

32. W przypadku stwierdzenia, że działalność naukowa miała jednocześnie charakter interdyscyplinarny i miała przełomowe znaczenie dla nauki, ocenę punktową ustaloną w punkcie 29 podwyższa się o 20 pkt.

33. Końcowa ocena podmiotu w zakresie wpływu społecznego jego działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki będzie ustalona jako średnia arytmetyczna liczby punktów przyznanych przez ekspertów za każdy z opisów, z dokładnością do 2 miejsc po przecinku.

PRZYGOTOWANIE UZASADNIENIA OCENY

- 34.** Przyznana ocena punktowa wymaga uzasadnienia o objętości nie mniejszej niż 800 znaków ze spacjami.
- 35.** Uzasadnienie oceny powinno odwoływać się tylko do ustalonych przez eksperta faktów. Uzasadnienie powinno być logicznie spójnie i rzeczowe. Należy używać jednoznacznych sformułowań. Uzasadnienie powinno być sformułowane w merytoryczny i uprzejmy sposób.
- 36.** Nie należy cytować lub streszczać opisu wpływu społecznego w uzasadnieniu oceny.
- 37.** Niedopuszczalne jest zamieszczanie personalnej oceny pracowników ewaluowanego podmiotu oraz emocjonalnej oceny opisu wpływu społecznego.
- 38.** Należy unikać używania niezrozumiałego stylu, żargonu, kolokwializmów i lekceważących stwierdzeń.
- 39.** Należy unikać nieuzasadnionych opinii.
- 40.** W treści uzasadnienia należy unikać porównania opisu wpływu z innym opisami wpływu społecznego.
- 41.** Ekspert powinien mieć na uwadze, że treść uzasadnienia będzie udostępniona ewaluowanemu podmiotowi.

„DIALOG” – program Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Uczelnie biorące udział w pilotażowej ewaluacji:

1. Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
2. Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
3. Akademia Sztuki w Szczecinie